

เห็นขัดแย้งแตกต่างที่จิต

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม เราตั้งใจ เราปฏิบัติธรรม เพื่อเราจะเข้าสู่สัจธรรม “สัจธรรม” จะทำให้เราเห็นความจริง ในปัจจุบันนี้ เราปฏิบัติธรรมกันด้วยสมมุติบัญญัตินะ ชีวิตเราเกิดมาด้วยสมมุติ โดยสมมุติว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันเป็นความจริงโดยสมมุติไป

แต่ถ้าเป็นสัจจะ ! สัจจะ อริยสัจ... เกิด แก่ เจ็บ ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วทุกอย่างนี้ อริยสัจ ! ความจริงที่มันประเสริฐจะเกิดขึ้นมา กับเรา เราพยายามชวนขวยกันอยู่เพื่อเราจะพ้นจากทุกข์ ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย

ที่ไหนมีการเกิดที่นั่นมีการยึดมั่นถือมั่น เวลาเด็กเกิดขึ้นมาพร้อมกับการร้องไห้ กำมือไว้ ของกู.. ของกู.. ของกู.. แต่เวลาตายแบมือทุกคนเลย ไม่มีอะไรคิดไม่ติดมือไปเลย นี่สัจธรรม เตือนอยู่ตลอดเวลา แต่ ! แต่เราจะเห็นโทษตอนเวลาญาติผู้ใหญ่หรือใครเสียไป จะร้องไห้ร้องไห้ด้วยความเสียใจ ด้วยความไปอาลัยอาวรณ์ แต่เราไม่ได้คิดให้มันเป็นมรณานุสติตลอดไป

แต่เวลาในปัจจุบันนี้เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อให้พ้นจากทุกข์ ถ้าพ้นจากทุกข์ เพราะมีสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงได้มีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าเราได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติ โอกาสนี้เป็นความสำคัญมาก เพราะโอกาสนี้ถ้าเราทำได้จริง โอกาสนี้จะทำให้เราได้ประสบกับความจริง

ฉะนั้น เราถึงจะต้องมีความเข้มแข็ง เวลาครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติธรรมะอยู่ปากตาย เพราะปากตายจริงๆ นะ เพราะแก่นของกิเลสมันร้ายนัก แก่นของกิเลสมันอยู่กับใจเรา เวลาถึงที่สุดมันเอาความตายของเราเข้ามาต่อรอง จะเป็นหรือจะตาย มันเอาความเป็นหรือความตายเข้ามาต่อรองกับเรา เราอ่อนแอทุกที เราอ้อมแพ้มัน

ถ้ามันจะเป็นจะตายขึ้นมา ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติมีหลักมีเกณฑ์นะ สิ่งใดมันจะตายอะไรมันตายก่อน ขอคูสิว่าอะไรตายก่อน สุดท้ายแล้วมันก็ไม่มีการตาย เพราะว่าการตายก็เลสมันก็กลัว มันก็ไม่อยากตาย แต่มันก็เอาคำว่า “ตาย” มาหลอกเรา ฟากตาย.. ฟากตาย

แต่ถ้าผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ มันจะเป็นจะตายจริงๆ เพราะถึงที่สุดแล้วเราเข้มแข็งขนาดไหน ถึงที่สุดแล้วถ้าเราตายไป เรายังไม่บรรลุนิพพาน อยู่ในอำนาจของเขา เขาก็ทำได้อย่างนั้น

ฉะนั้นเวลาสิ่งที่เป็นความจริง ความจริงถ้าเรามีสติปัญญาอยู่ มันไม่เป็นหรือ ไม่ใช่อย่างนั้น แต่มันเป็นคำหลอกคำลวงของกิเลสตัณหาความทะยานอยากหลอกลวงเราว่าจะเป็นอย่างนั้น.. จะเป็นอย่างนั้นนะ ถ้าเราตั้งใจทำของเรา เราทำความจริงของเราเพื่อความจริง

ฉะนั้น เวลาเรามีความมุมนะปากบั่น พอเราปากบั่นด้วยความไม่รู้นะ ว่าเราปฏิบัติธรรมด้วยสมมุติบัญญัติ สมมุติด้วยความไม่รู้ ความไม่รู้จริงๆ เวลาศึกษาธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันแตกต่างกับโลกมาก มันแตกต่างจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท้ออาลัยเลยละ

แต่เวลาเสร็จแล้วนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ ต้องทำตามหน้าที่ แต่ด้วยความที่มันละเอียดลึกซึ้ง จนท้ออาลัยเลยว่าจะสอนได้อย่างไร จนพรหมมาอาราธนา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สร้างสมบุญญาธิการอย่างนั้นมาด้วย ฉะนั้นสิ่งที่ทำนี้มันละเอียดลึกซึ้งนัก

ฉะนั้นพอมันละเอียดลึกซึ้งนัก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยไว้ เราก็ศึกษาด้วยสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติจริงๆ สมมุติด้วยความรู้สึกรู้สึกของเรา คูสิภาษาบาลี ภาษาไทย ภาษามคธ ภาษาต่างๆ มันเป็นภาษาสมมุติ โลกเขาสมมุติกัน เราก็เอาภาษาของเรา เอาภาษาไทยของเรา เข้าไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นสมมุติ มันก็เป็นสมมุติบัญญัติ เราจะเข้าใจลึกซึ้งมากน้อยขนาดไหน

ฉะนั้นในทางปริยัติ เขาเรียนบาลีกัน เขาแต่งบาลีกันได้ต่างๆ นี้ เขาบอกว่า “มันเป็นกุญแจไขเข้าไปสู่พระไตรปิฎก” นี้เขาต้องศึกษาบาลีให้ได้ภาษานั้นเพื่อเป็นกุญแจไขไปสู่พระไตรปิฎก แต่เวลาเข้าไปแล้ว พระไตรปิฎกเห็นใหม่ จะว่าเป็นสมมุติบัญญัติก็ถูกต้อง เป็นสมมุติบัญญัติอันหนึ่ง เวลาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอันหนึ่งนะ

ฉะนั้นเวลาเราศึกษา เราประพฤติกปฏิบัติด้วยสติปัญญาของเรา มันก็จะเป็นกุญแจเหมือนกัน กุญแจไขเข้าไปสู่ในหัวใจของเรา เราเปิดสู่พระไตรปิฎก เปิดหัวใจของเรา ถ้าเราเปิดหัวใจของเราได้ ความรู้ความแตกต่างมันจะเกิดขึ้น ความขัดแย้งความแตกต่างในการปฏิบัตินะ แต่เพราะมันไม่มีความขัดแย้งความแตกต่าง เราศึกษาด้วยสมมุติบัญญัติ สมมุติคือหัวใจของเรา ไม่เคยมีความขัดแย้ง ไม่เคยมีความแตกต่าง ไม่มีความเห็นต่างเห็นต่างในอะไร

ถ้าในความรู้สึกรู้สึกของเรา เราศึกษาไปด้วยสมมุติบัญญัติมันก็เป็นอย่างนี้ เราศึกษาธรรม ในทางปริยัติ ถ้าเราได้บาลีมันจะเป็นกุญแจไขเข้าไป เขาแต่งบาลี เขาทำต่างๆ แต่เขาก็มีความทุกข์ของเขา เขาก็มีความล่งเลงสยของเขา นี้ได้ศึกษาธรรมนะ เหมือนเราเจ็บไข้ได้ป่วย เรารักษาโรคนี้หาย เขาก็มีความสุขเป็นธรรมดา เราหิวกระหาย เรามีอาหารตกถึงท้อง เขาก็มีความอิ่มหนำเป็นธรรมดา

จิตใจมันว่าแห้ว จิตใจมีความทุกข์ จิตใจมีกิเลสบีบคั้นอยู่ เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ มันก็เหมือนกับรักษาโรคนะ มันก็หายเป็นบางโรค ความหาย ความเข้าใจ มันก็มีความสุขเป็นธรรมดา แล้วมันมีอะไรแตกต่างละ ความเห็นอย่างนี้หรือเป็นการฆ่ากิเลส ความเห็นอย่างนี้หรือเป็นสิ่งที่เราจะบรรลุธรรม เราจะพ้นจากกิเลส เราจะไม่เกิดไม่ตาย เราศึกษาธรรมแล้วเราซาบซึ้งนะ

คูลี เวลาเรากินอาหารเข้าไป เวลาอิ่มหนำสำราญเรามีความสุขใหม่ มันก็มีความสุข สิ่งนี้มันก็เป็นเรื่องธรรมดา ถือว่าไม่มีความแตกต่าง นี่ไง สุตตมยปัญญา จินตมยปัญญา มันไม่เกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดการภาวนามยปัญญา มันมีความแตกต่างขัดแย้งอย่างไร มันมีความขัดแย้งกับความรู้สึกรู้สึกของเราอย่างไร เราไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็น

ความไม่รู้ไม่เคยเห็นของเรา เราปฏิบัติของเราด้วยสมมุติบัญญัติ ด้วยสมมุติ ด้วยความไม่รู้ เราไม่รู้หรอก เราปฏิบัติธรรมนี้ เราตั้งใจ ! เราตั้งใจจะพ้นจากทุกข์ เราตั้งใจจะทำคุณงามความดี เรามีตัวอย่าง มีครูบาอาจารย์ของเราเป็นแบบเป็นอย่าง เวลาครูบาอาจารย์ของเราพูดออกมา เราก็ฟังธรรมะครูบาอาจารย์ ธรรมะป่า ธรรมะที่ออกมาจากใจ ที่นั่นล่ะ มันก็ออกมาจากใจ เราก็ต้องรู้สิ เราต้องรู้

ธรรมะออกมาจากใจนะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ ครูบาอาจารย์ท่านเล่าให้ฟังอยู่ หลวงปู่มั่นท่านจะเทศน์ถึงเหตุที่นั่นเลย เวลาอยู่กับหลวงปู่มั่นท่านไม่พูดถึงผลเลย ท่านพูดแต่เหตุ ให้เราปฏิบัติไป พอเราจริงขึ้นมา ใจแล้ว ! ใจแล้ว ! นี่ไง กิเลสนี้ร้ายนัก เวลาฟังเทศน์จากครูบาอาจารย์เป็นเทศน์จากหัวใจนี้แหละ แต่มันรู้ใจยกก่อน นักเรียนมันมีข้อสอบ มันรู้ข้อสอบหมดแล้ว ยิ่งรู้ขนาดไหน ศึกษาเป็นปรีชาแล้วเวลาปฏิบัติต้องวางไว้

ถ้าศึกษาเราเป็นปรีชา เวลาปฏิบัติเราเอาสิ่งนั้นมาด้วย เหมือนทหารเลย เวลาทหารเขาออกรบนะ เวลาเขาศึกษายุทธวิธีต่างๆ เขาศึกษายุทธวิธีขนาดไหน เขาฝึก เขาซ้อม จนมีความชำนาญนะ เวลารบเขาต้องเข้าไปด้วยอาวุธของเขา เขาไม่มีเอาตำราไปกางหรอก ไอนี้ละ เราศึกษา เราประพฤติปฏิบัติเหมือนทหารออกรบ เราเป็นนักรบ รบกับกิเลส สุดท้ายแล้วละถ้าละถึงนะ มันจะผิอย่างนั้น มันจะผิอย่างนี้ กลัวแต่จะผิไปจากตำราที่นั่นล่ะ

ใช่ ! พระไตรปิฎกเป็นธรรมและวินัย เป็นศาสดาของเรา แต่ยังไม่เป็นธรรมะของเรา ! ถ้ามันไม่ใช่ธรรมะของเรา ถ้าเราศึกษาแล้วเราปฏิบัติไป มันก็ปฏิบัติคล้อยตามไปตลอด มันเป็นเรื่องสัตยชาติญาณ มันเป็นเรื่องความรู้สึก เป็นเรื่องสามัญสำนึกอย่างนี้ ที่นั่น

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ วางให้หมด ! ปรีชาแล้วเราปฏิบัติ ขณะที่ปฏิบัติเห็นไหม พุทโธ พุทโธนะ เวลาเรากำหนดพุทโธนี้ เหมือนโลกนี้ไม่มีสิ่งใดเลย เหมือนมีเรากับพุทโธเท่านั้น แต่ขณะที่เราพุทโธ พุทโธ เห็นไหม เราพุทโธด้วยความเป็นจริงของเรา นี่วางหมดเลย.. ถ้ามันเป็นสติก็เป็นสติ เป็นสมาธิก็เป็นสมาธิ เป็นปัญญาก็เป็นปัญญาขึ้นมาตามความเป็นจริง

แต่ขณะที่ปฏิบัติด้วยความไม่รู้นี่ ความไม่รู้ ! เราไม่รู้อะไรเลย ศึกษาธรรมมา ขนาดไหนก็ไม่รู้ ศึกษามานี้เป็นปริยัติก็ไม่รู้หรือ ปริยัติเป็นความจำ เราศึกษามาตามความจำ จำไว้แล้วไม่จำมาแปล่านะ คุณแผนที่สี พิกัดของแผนที่ ถ้าเราอ่านพิกัดผิด แล้วถ้าเราลงไปในพื้นที่ผิดหมดนะ

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านพูดอะไร ท่านพูดเพื่อใคร ท่านพูดปรารถนาไปเพื่อสิ่งใด ในพระไตรปิฎกทั้งหมด เวลาชี้ก็ชี้เข้ามาสู่ใจ ชี้เข้ามาสู่ใจ ! ภาษนะที่รับรู้มีความรู้สึกละเอียด มันเป็นหัวใจของสัตว์โลกเท่านั้นละ หัวใจของสัตว์โลก ทุกข์ก็รู้ว่าทุกข์ สุขก็รู้ว่าสุข แล้วทุกข์สุขอย่างนี้ มันเป็นทุกข์สุขในเวทนา ทุกข์สุขในขันธ ๕ มันไม่ทุกข์สุขโดยข้อเท็จจริง โดยสังขาร

ถ้าทุกข์สุขในสังขาร เราทำความเข้าใจของเราเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามาได้ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ถ้าเรามีสมาธิขึ้นมา มีสมาธิธรรม มีสติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ธรรมแต่ละข้อ แต่ละแขนงแตกต่างกันไป

คุณไม้ลิ เวลาปลูกขึ้นมา เมล็ดพันธุ์เมล็ดเดียวเวลามันเจริญงอกงามขึ้นมา มันมีรากแก้ว รากฝอย มีต้นไม้ มีกิ่งมีก้าน มีไปหมดเลย นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาธรรมขึ้นมา โดยสิ่งใด โดยพื้นฐานนะ เราจะทำการเกษตร เราจะต้องปรับพื้นที่ของเรา

กรรมฐาน ! ฐานที่ตั้งแห่งการงาน นี่กรรมฐาน เวลาทางโลกเขาบริหารจัดการกัน เขาบริหารจัดการด้วยสมอง กรรมกรเขาก็อาบเหงื่อต่างน้ำ เขาใช้กำลังของเขาทำหน้าที่ การงาน เพื่อแลกปัจจัยเครื่องอาศัยของเขา ผู้บริหารจัดการเขาก็ใช้สมองของเขาเพื่อบริหารจัดการ เขาคูณนโยบาย เขาวางแผนของเขา เพื่อประโยชน์ของเขา

แล้วเราปฏิบัติ เราจะพ้นจากทุกข์ เงินทองมันซื้อมรรคผลไม่ได้นะ ปัจจัยเครื่องอาศัยก็อาศัยเพื่อดำรงชีวิต แต่เวลาเกิดนี้ปฏิสนธิจิตไปเกิดในไข่ ในน้ำคร่ำ ในครรภ์ ในโอปปาติกะ เวลามันไปเกิดนี้ มันไปด้วยเวรด้วยกรรม มันไม่ได้ไปแบบเรา คูติ เราจะไปไหน เรามีเงินมีทอง เราบริการตัวเองได้ทั้งนั้นละ แต่จิตมันมีสิ่งใดที่เข้าไปชำระสะสางมัน นี่กรรมฐาน สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานของเราเป็นงานชำระล้างนะ

คูลี เราอยากบรรลุนิพพาน เราอยากมีสังขารธรรม เราอยากจะมีปัญญา เราอยากฆ่ากิเลส ทุกคนบอกอยากฆ่ากิเลส ทุกคนอยากพ้นทุกข์ วิมุติสุขนี้มันสุขอย่างไร เวลาสุขเวทนา ทุกขเวทนา น้ำหูน้ำตาไหลอยู่ที่นี่ ทุกข์อยู่อย่างนี้สัมผัสได้ เวลาสุขเราก็สัมผัสได้ เวลาสุขเห็นใหม่ มีความรื่นเริง มีความสุข หัวเราะยิ้มแย้มแจ่มใสกัน ก็ ความสุขเท่านั้นแหละ

ทุกข์ที่สุดแห่งทุกข์ก็มีความสุข ที่สุดแห่งสุขก็เป็นความทุกข์ มันก็มีเท่านั้นเอง ถ้าอุเบกขาเต็มมันก็จะไปลงสู่สุขและทุกข์ แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ สมถกรรมฐาน ถ้าสมถกรรมฐาน มันเห็นความแตกต่างว่าสังขารธรรมนี้เราศึกษามานี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า

“เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง มันเป็นความว่างอยู่แล้ว โลกนี้มันก็เป็นอินไทย โลกนี้มันก็เป็นไตรลักษณ์”

จินตนาการได้หมดละ แต่ไม่มีฐานแห่งการงาน ไม่มีคนเก็บข้อมูล คอมพิวเตอร์เวลามันเสีย เขาต้องไปซ่อมนะ ยิ่งโปรแกรมมันเสีย เขาต้องเขียนของเขาใหม่ ใจของเราเห็นใหม่ เราก็มี ความรู้สึกโดยสมมุติ โดยความไม่รู้ โดยอวิชชา โดยอวิชชาที่มันไม่รู้หรือ ตัวมันเองมันไม่รู้ตัวมันเอง แต่มันรู้ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราศึกษาธรรมะด้วยความจำ ด้วยขั้น ไม่ใช่ว่าด้วยจิต ด้วยขั้น ด้วยสัจจะ ด้วยสมอง ด้วยการศึกษาศึกษา

พอศึกษาขึ้นมามันก็เป็นปริยัติ เราศึกษาเพื่อมาเป็นแนวทาง ก็กลัวว่าเราปฏิบัติแล้วถ้าไม่ศึกษามันจะหลง มันทำแล้วมันจะไม่ประสบความสำเร็จ ทำแล้วมันจะไม่เข้าสู่สังขารธรรม ศึกษา.. ศึกษา.. ศึกษาขึ้นมาแล้วนี่ เวลาปฏิบัติขึ้นมา สิ่งนั้นศึกษามาเป็นความจำ สมถกรรมฐาน แล้วมันอยู่ที่ไหน ผลประโยชน์ที่มันจะเข้ามา สังขารมันจำมา จำมา มันก็ลืม จำได้มากขนาดไหนก็ลืม สังขารเวลามันปรุงมันแต่งขึ้นมา คิดถูกคิดผิด คิดแล้วคิดเล่า คิดหน้าคิดหลัง คิดจนป้า เป๊อๆ ไปนั่นนะ

แต่ถ้ามันมีสติ มีปัญญาขึ้นมา พุทโธ พุทโธ จนเข้ามาสู่ใจ ถ้ามันเข้ามาสู่ใจเห็นใหม่ ความขัดแย้งมันทำไมเป็นอย่างนี้ คูลี คนเรานะมันเคย ใครตั้งแต่เด็กมาพ่อแม่เลี้ยงด้วยอาหารสิ่งใด โดยความพึงใจ ชอบอาหารสิ่งนี้ ถูกใจนัก.. ถูกใจนัก..

จิต ! จิตมันได้ฝึกฝนของมันมา จิตมันได้สร้างเวรสร้างกรรมมา ถ้ามันได้สร้างเวรสร้างกรรมของมันมา มันมีจิตนิสัยอย่างไร มันมีความพอใจสิ่งใด สิ่งที่น่าใจมัน สิ่งที่อยู่กับมัน มันเคยตัวมัน กิเลสคือความเคยใจ ใจที่มันทำแล้วทำเล่า ชับแล้วจับแล้วมัน เป็นจิตนิสัยของมัน มันคิดของมันตามนั้นล่ะ แล้วมันคิดกรรมมันก็คิดเข้าข้างตัวมัน มันจะเป็นอย่างนั้นตลอดไป

แต่เวลาเราพุทโธ พุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ มันเห็นความขัดแย้งกัน ระหว่างอารมณ์ความรู้สึกของเราที่ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม ถ้ามันคิดโดยความฟุ้งซ่าน จินตนาการไป โอ้โฮ ! ธรรมะนี่เพริศแพรวาเลยนะ โอ้โฮ ! ธรรมะนี่ นิพพานเป็นอย่างนั้นเลยนะ แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามานี่ ฮี...นี่มันอะไร นี่มันอะไร.. นี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

ถ้าเราไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานจะตั้งอยู่บนอะไร.. งานจะเกิดอยู่บนอะไร งานมันจะเกิดมาได้จากที่ไหน เราทำงานกันอยู่ที่นี่ ตอนนี้เราไม่มีสิ่งใดทำงาน ไม่มีสิ่งใดเลย จิตก็ไม่รู้จักจิตว่าจิต สิ่งใดก็ไม่รู้จัก แม้แต่ตัวเองก็ไม่รู้จักตัวเองนะ

ชื่อ ที่อยู่ ทะเบียนบ้าน มันได้มาจากกรมการปกครอง มันได้มาจากโลกทั้งนั้นล่ะ มันเป็นการสมมุติกันขึ้นมา พอเวลาตายเขาก็จำหน่ายทิ้ง คนนี้ตายแล้ว มันเป็นทะเบียนเหมือนสัตว์ ! เวลาสัตว์เขาจะฆ่านะ ถ้าตัวนี้ฆ่าก่อน เขาเอาสีแดงขีดไว้เลย ตัวนี้ฆ่าก่อน ต้องฆ่าตัวนี้.. ต้องฆ่าตัวนี้ เหมือนสัตว์.. นี่ก็เหมือนกัน เป็นคน ! ตัวเองก็ไม่รู้จัก ต้องให้นายทะเบียนเขาบอกว่า ชื่อ นาย ก. นาย ข. นาย ง. เป็นคนๆ นั้น

แต่ใจมันไม่รู้ตัวมันเอง เวลาจิตมันก็คิดตามสามัญสำนึกอย่างนั้น นี่ไงที่บอกว่า โดยอารมณ์ความรู้สึก เวลาศึกษาธรรมะขึ้นมาเนี่ย เหมือนคนหิวกระหาย เวลาเขาได้กินมัน ก็มีความสุขความรื่นเริง มันเป็นไปโดยสัญชาตญาณ มันไม่มีความขัดแย้ง มันไม่มีความแตกต่างของหัวใจเลย

แต่ถ้าเรา พุทโธ พุทโธ พุทโธ พอจิตมันเริ่มสงบเข้ามาเนี่ย แม้แต่มันจะเป็นคุณงามความดี ทุกคนปรารถนาสัมมาสมาธิ ปรารถนาปัญญา ปรารถนาศีล สมาธิ ปัญญา “มรรคโค ..ทางอันเอก” ที่จะเอาหัวใจนี้พ้นออกไปจากกิเลส เราพยายามปฏิบัติกันก็เพื่อเหตุนี้ เหตุที่ให้มันเกิดกิจจญาณ ตัจจญาณ ให้จิตนี้มันได้พัฒนาการของมัน เวลาจิตมันไป

คุ้นเคยกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง คุ้นเคยกับจริตนิสัยของตัวเอง สิ่งใดถ้าสมความปรารถนา สิ่งใดที่คิดแล้วนี่ สิ่งนี้เป็นธรรมชาติ สิ่งนี้เป็นธรรมชาติ ด้วยความหลง ด้วยความไม่รู้ นี่มันพอใจ

แต่สิ่งใดพอมันเป็นสัจจะความจริง มันตกใจนะ เวลาจิตจะ พุทโธ พุทโธ พุทโธ พอจิตมันเริ่มสงบนะ มันจะลงสู่ฐานของมัน อู้ ! มันวูบลง สะดุ้งเลยละ ถอนออกมาหมดเลย เวลาจะเข้าไปในความจริงมันไม่รู้จัก แต่เวลาเป็นความจอมปลอม เป็นความทุกข์ เป็นสิ่งที่มันเผาใจนี้ โอ้อโฮ ! ธรรมะๆๆ มันจะตายอยู่แล้วยังจะเป็นธรรมะ ธรรมะมันกระที่บอยู่ มันนึกว่าเป็นธรรมะอยู่ แต่เวลามันจะเป็นจริงขึ้นมา แต่เวลาจิตมันสงบ ขึ้นมากลับไม่เข้าใจ กลับไปกลัว นี่ไง เพราะอะไร เพราะเราไม่เคยเห็นความแตกต่าง ความขัดแย้ง ขัดแย้งสิ ! โลกกับธรรมขัดแย้งกันแน่นอน !

ในเมื่อมันเป็นสมมุติบัญญัติ ในเมื่อมันเป็นโลกนี้ มันเป็นเรื่องโลกๆ โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา สิ่งที่เป็นโลกียปัญญา ความเคยชิน ความคุ้นเคยกับมัน นั่นนะเป็นความฝังใจ แล้วพอมันจะไปสู่ความจริง มันเห็นความแตกต่างขึ้นมา ตกใจเห็นใหม่ เริ่มต้น แม้แต่สมถกรรมฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน เราจะเข้าไปสู่ฐานที่ตั้งแห่งการงานนะ ถ้าเราพุทโธ พุทโธนี่ มันโดยสัญชาตญาณมันกลัว เวลาจิตสงบ เราไปในสิ่งที่ๆ ไม่เคยไป

คูสิ นักสำรวจขนาดไหน เวลาเขาจะไปสำรวจเขาต้องเสี่ยงภัย เพื่อจะค้นคว้าสิ่งใด เขาก็ต้องเตรียมพร้อมของเขา เขามีสติปัญญาของเขา เขาก็จะมีการวินิจฉัยว่าอันนั้นควรหรือไม่ควร เวลาจิตของเรานี้ พอพุทโธ พุทโธ ถ้ามันสงบเข้ามา มันมีหลักมีเกณฑ์เข้ามา เรามีสติปัญญา เราจะไปกลัวสิ่งใด ถ้าเวลามันลงมา มีสติปัญญาพร้อม เห็นใหม่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะปรินิพพานนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผากไว้เป็นธรรมะครั้งสุดท้าย

“ภิกษุทั้งหลาย ! เรายังพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด ”

นี่เราพยายามต่อสู้กันด้วยความประมาทไหน ถ้ามีความประมาทสมถกรรมฐาน มันก็เกิดขึ้นมาได้ ถ้าสมถกรรมฐานไม่มี... วิปัสสนากรรมฐานไม่มี ! สมถกรรมฐาน

ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ฐานที่ตั้ง แล้วผลจะเกิดจากใจดวงนั้น ความขัดแย้งแตกต่างมันเกิดที่ใจ ถ้าใจมันรับรู้ มันเกิดที่นี่

ถ้ามันเกิดที่นี้ละ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเวลาวางธรรมวินัยไว้ เป็นศาสดา เป็นเครื่องชี้เข้ามาสู่ใจเรา ถ้ามันชี้เข้ามาสู่ใจเรา

คุณิ เขาเขียนคำว่า “น้ำ” น้ำก็คือน้ำ เราไม่เคยมีน้ำสักแก้วหนึ่ง เราไม่เคยได้สัมผัส น้ำเลย เราก็ไม่เคยดื่มน้ำเลย แต่ถ้าเราได้ดื่มเคยดื่มน้ำสักขึ้นมาสักแก้วหนึ่ง หรือเคยสักครั้งหนึ่ง รสของน้ำ กับชื่อน้ำมันแตกต่างกัน

พระไตรปิฎก ! มันก็เป็นทฤษฎี เป็นสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาสู่ใจ แล้วใจที่เกิดเข้ามาเดี๋ยวนี้ ใจที่ปฏิบัติเดี๋ยวนี้ มันเป็นความจริงขึ้นมาเดี๋ยวนี้ แล้วเราจะไปตีเน้นกับสิ่งใด

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นความจริง ถ้าพุทธ โพุทธ โพุทธ จนจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา มันจะมากหรือน้อย มีสติปัญญา มีสติพร้อม เรานะ เราตั้งใจทำกัน เราตั้งใจพ้นจากทุกข์ เราตั้งใจเพื่อสู่สังขาร เราลงทุนลงแรงตลอดเวลา ฉะนั้นการลงทุนลงแรง มันต้องให้มีความสมดุลของมัน ใจมันจะสมดุลของมัน

เวลาเราคนนอนผ่อนอาหารกัน เพื่อจะบังคับไม่ให้ธาตุขันธ์ทับจิต ไม่ให้สิ่งที่ว่าธาตุขันธ์ เราอยู่ด้วยความสุขความสบายของเราเนี่ย เราจะปรนเปรอ อยากอยู่ด้วยความสุขสบาย แต่เวลามาภาวนา ขันธ์.. ธาตุขันธ์.. ธาตุคือร่างกายเรา ถ้าเรามีพลังงานเหลือใช้ มีต่างๆ มันสัปหงกโง่งวนนะ มันทับจิต

ขันธ์คือความคิด ความปรุง ความแต่ง เราคิดหยาบๆ คิดแต่เรื่องโลกๆ คิดแต่เรื่องเป็นวิทยาศาสตร์ นี่ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ ธรรมะต้องเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นวิทยาศาสตร์หมดละ เวลาปฏิบัติมันละล้าละลัง เพราะว่ามันไม่เคยได้สัมผัส

แต่ถ้าเราปฏิบัติของเราบ่อยครั้งเข้า อารมณ์เป็นอย่างนี้.. เป็นอย่างนี้ เวลาจิตมันจะลงขึ้นมาเนี่ย อารมณ์มันแตกต่าง พอความแตกต่างขึ้นมาเนี่ย เรามีสติปัญญาพร้อมไหม เหมือนนักสำรวจเลย นักสำรวจธรณีวิทยานี้ เขาลงไปในถ้ำ เขาขุดดินลงไป เขาพิสูจน์ของเขา เขาเข้าไปในป่าดงพงไพร เพื่อพิสูจน์ของเขา

จิตของเรา สติปัญญาของเรามันจะเข้าสู่ความสงบ สติปัญญาของเรานี้มันจะเข้าสู่ศรัทธาของเรา เราไปกลัวสิ่งใด ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นไป เรากำหนดพุทโธไปเรื่อย มันจะเป็นอย่างไรให้มันขึ้นไป มันจะเป็นอย่างไรให้มันเผชิญต่อหน้าของเรา พุทโธ พุทโธ พุทโธ มันจะเป็นอย่างไรให้มันขึ้นไป มันจะเข้าสู่ความสงบ เข้าสู่ใจของตัว นี่สมถกรรมฐาน !

ถ้าสมถกรรมฐานนะ วิปัสสนากรรมฐานเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เพราะจิตมันสงบ จิตมันถึงออกหรือ ออกค้นคว้า ออกพิจารณา ถ้าเกิดออกค้นคว้าออกพิจารณา ถ้าออกค้นคว้า พิจารณาๆ ในเรื่องสิ่งใด กาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาส่งที่หัวใจมันข้องเกี่ยวกันอยู่

คนเรานะ เราไม่รู้จักหน้าค่าตาของใคร เราจะไม่ไปผูกไปโกรธไปเกลียดใครหรือ เพราะเราไม่รู้จักเขา แต่คนที่รู้จักเรานะ เป็นคนดีเราก็อีก เป็นคนชั่วเราก็อีกเกลียดทำไมเราถึงเกลียด เราถึงไม่พอใจละ ทำไมเราถึงไม่พอใจและพอใจคนที่เรารับรู้ละ ทำไมเราไม่พอใจหรือพอใจคนที่เราไม่รู้จักละ

นี่ก็เหมือนกัน จิต ! ถ้ามันเข้าสู่ใจของเรา มันรับรู้.. พอใจและไม่พอใจ ถ้ามันพอใจหรือไม่พอใจนี่คือความผูกพันของใจ ถ้าความผูกพันของเรา มันผูกพันกับสิ่งใด มันผูกพันในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม สิ่งของมันรับรู้ สิ่งของมันผูกพันอยู่ ถ้าจิตมันจับต้องสิ่งนี้ได้ วิปัสสนามันเกิดตรงนี้ ถ้าวิปัสสนาเกิดมันแยกแยะของมัน

เวลาภาวนากันนะ ทุกคนอยากจะฆ่ากิเลส ทุกคนอยากจะหากิเลส กิเลสอยู่ไหนจะทำลายกิเลส ไม่รู้จักกิเลสนะ กิเลสมันจี๋หัวอยู่ที่ไม่รู้จักมัน ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาจะ พอจิตมันสงบขึ้นมา มันไปเห็นกาย ไปเห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันสะดุ้ง มันสะเทือนใจ เพราะเหตุใด เพราะจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ จิตโดยธรรมชาติ โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ ที่ไม่ได้เป็นสมาธินี้ มันมีธาตุ ๔ และขั้น ๕ สัญญาอารมณ์ใจ จิตมันเป็นพลังงาน สิ่งที่เป็นขั้น ๕ นี้

จิต ! ถ้าจิต พลังงาน ถ้ามันเป็นพลังงานมันมีสัญญา สัญญามันจำได้หมายรู้ มันมีสังขารปรุงแต่ง มันก็คิดของมันไปเรื่อยเรื่อย มันก็มีสัญญาอารมณ์ขึ้นมา มันก็เป็นความรู้สึกนึกคิด สิ่งนี้โดยสามัญสำนึกของมนุษย์นี้ พลังงานมันใช้อย่างนี้ แต่พอจิต

มันสงบเข้ามามันเป็นพลังงาน พอเป็นพลังงานมันออกสู่ออกไปในกาย ในเวทนา ในจิต ใน
 ธรรม ทำไมมันสะท้อนหัวใจล่ะ

สิ่งที่มันสะท้อนหัวใจ เพราะจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ เพราะจิตมันมีสมถกรรม
 ฐาน เพราะมีฐานที่ตั้งแห่งการงาน พอมีฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันจะเกิด งานอะไร..
 งานอะไรจะเกิด งานที่เราบำเพ็ญเพียรกันอยู่นี้ไง ตบะธรรมนี่ไง ที่เราประพฤติปฏิบัติกัน
 อยู่นี้ เราประพฤติปฏิบัติกันเพื่อเหตุนี้ ให้จิตมันสงบเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามา จิตมัน
 เห็น

ถ้าจิตมันออกพิจารณา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่ไง ถ้าเห็นกาย
 เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันสะท้อนหัวใจเพราะเหตุใด เพราะมันเห็นว่าสิ่งนี้เป็น
 โทษ นี่ไง มันแตกต่างไป มันเห็นว่าเป็นโทษ

แต่โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ มนุษย์จะเห็นว่าเราเป็นโทษไหม มนุษย์นี่จะ
 เห็นว่าเราเป็นคุณ เราเป็นของเรา สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา ร่างกายก็เป็นของเรา ความคิดก็
 เป็นของเรา ผลประโยชน์ก็เป็นของเรา ทุกอย่างเป็นของเราหมดเลย มันเป็นโทษที่ไหน
 มันเป็นลาภ ! ลาภที่ควรได้ด้วย ! ลาภที่แสวงหาด้วย ลาภที่เป็นสมบัติของตนด้วย ! นี่
 ความคิดโดยสามัญสำนึกมันคิดอย่างนี้

แต่เพราะสิ่งใดมันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นล่ะ แต่ถ้ามันเป็นโลกนะ เป็นสามัญสำนึก
 เราศึกษาธรรมนี้ เหมือนที่ว่า คนเราหิวกระหาย เราได้ดื่มน้ำมันก็มีความสุข นี่ก็
 เหมือนกัน ถ้าเราโดยสามัญสำนึก เราศึกษาธรรมะ พระพุทธเจ้าก็บอกไว้แล้ว โลกนี้มัน
 เป็นอนิจจัง ทุกอย่างนี้มันเป็นอนิจจัง มันเป็นไตรลักษณ์ มันไม่เป็นของๆ เราหรอก

เราศึกษามันก็ได้แค่นี้ ความรู้สึกรับรู้ มันก็ได้แค่นี้ ! ได้แค่ธรรมสังเวช ได้มีความ
 สังเวช มีความเศร้าหมอง ก็เท่านั้นล่ะ ! ไม่เข้าถึงใจหรอก ถ้าคิดแบบนี้ มันไม่มีความ
 ต่าง ไม่มีความขัดแย้ง ขัดแย้งกับใคร.. ขัดแย้งกับกิเลส ขัดแย้งกับใจของเรา

ถ้าจิตมันไม่สงบ จิตไม่มีพื้นฐาน คิดได้เท่านี้จริงๆ เวลาคิดได้แค่นี้ คิดว่ามันไม่ใช่
 ของเรา มันเป็นอนิจจัง คิดได้เท่านี้แหละ แต่ไม่สะท้อนหัวใจ มันไม่เข้าถึง ไม่มีสมถกรรม
 ฐาน ไม่มีที่ตั้งแห่งการงาน มันไม่สะท้อนใจ.. ไม่สะท้อนใจ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา แล้วเราทำความเข้าใจ ถ้าใจมันไม่สงบถึงที่สุด มันสงบเข้ามา พอมีกำลังขึ้นมา เราพิจารณาของเรา ความคิด ความรู้ ความเห็น นี่นะ ความเห็นนี่นะ คือปัญญา เราต้องฝึกปัญญา ปัญญาต้องฝึกฝน ปัญญาจะเกิดขึ้นเองไม่ได้

น้ำเต็มแก้วแล้วตั้งไว้ น้ำมันทำอะไรได้ น้ำเต็มแก้วก็คือ น้ำ สัมมาสมาธิคือ น้ำ แก้วหนึ่ง สัมมาสมาธิคือพลังงานที่เราแสวงหาขึ้นมา แต่พลังงานที่เราไม่ใช่ประโยชน์ พลังงานนั้นก็คือพลังงานนั้น แต่ถ้าจิตเรามันแสวงหาน้ำแก้วหนึ่งไซ้ใหม่ น้ำยังไม่เต็ม แก้ว น้ำมี ๑ ใน ๔ ของแก้ว มี ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มี ๗๕ เปอร์เซ็นต์ก็แล้วแต่ มีมากหรือมี น้อย

ในเมื่อมีน้ำสัก ๒๕ เปอร์เซ็นต์ในแก้วนั้น มันก็เป็นประโยชน์กับแก้วนั้นแล้ว จิตเราสงบพอสมควร เราใช้ปัญญาของเราใคร่ครวญสิ่งนี้ได้ เราใช้ปัญญา ปัญญาต้องฝึก พอฝึกขึ้นมา มีปัญญาเกิดขึ้นมา ปัญญาที่จะส่งเสริมหัวใจกลับขึ้นมา

พอส่งเสริมเข้ามา ขณะจิตไม่มีน้ำมันจะแห้งผาก ความคิดโดยสามัญสำนึกมันเป็นสามัญสำนึกอย่างนั้นนะ มันคิดไปโดยอำนาจาสนา โดยปฏิภาณของจิต โดยจิตนิสัยของจิต จิตมีจิตนิสัยหยาบและละเอียดแตกต่างกันไป ความคิดและความ จินตนาการในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงแตกต่างกันไป

แต่ถ้าจิตมันสงบนะ จิตมันเริ่มมีน้ำ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ นี่ มันคิดของมันเป็น พอมันคิดของมัน มันไม่แตกต่างจากใครทั้งหมด มันเป็นเรื่องของจิตเราเท่านั้น มันเป็นเรื่องเรากับเราเท่านั้น

การประพฤติปฏิบัติๆ เพื่อเรา “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ถ้า ตนไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ ตนไม่เกิดสังขธรรม ไม่เกิดกิจจญาณ ไม่เกิดสัจจญาณ ไม่เกิด สัจจะความจริงขึ้นมา จิตของเราจะไม่รู้สิ่งใดๆ เลย พอไม่รู้จักสิ่งใดเลย มันก็เกิดมาโดย ชีวิตของมนุษย์ๆ หนึ่ง คนๆ หนึ่ง ปฏิบัติโดยหัวใจดวงหนึ่ง ก็หมุนไปอย่างนั้นละ มัน เป็นเรื่องโลกๆ ใจ มันเป็นเรื่องสิ่งที่มีเป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เราได้เป็นมนุษย์มา มันมี ธาตุ ๔ และขั้น ๕

ธาตุ ๔ และชั้น ๕ ก็มีหัวใจนะ ถ้ามีหัวใจขึ้นมา มันก็หมุนไป ปัญญาไป มันจะรับรู้ไปโดยสามัญสำนึกนี้ แต่เพราะมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาปรินิพพานไปแล้ววางธรรมและวินัยไว้ เราก็ศึกษาธรรมวินัย เราบอกว่าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องทำตามนี้เลย ต้องปฏิบัติ ต้องไม่มีความอยาก ไม่มีสิ่งใดเลย ทำตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย มันก็เป็นการก๊อปปี้ เป็นการทำซ้อ้น ก็ให้เหมือนพระพุทธเจ้า แต่ไม่เหมือนเรา ไม่เหมือนใจเรา

แต่ถ้าเป็นเรา ถ้าเราทำของเราละ เราทำสมถกรรมฐาน ถ้าเราทำของเรา จิตของเราสงบเข้ามา ปัญญามันแตกต่าง มันเห็นความแตกต่าง ความแตกต่างนี้เราจะเห็นกิเลสใจที่เราปฏิบัตินี้ เราปฏิบัติเพื่อจะค้นหากิเลส เราจะชำระกิเลส ทำให้เกิดความสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา แล้วกิเลสมันอยู่ที่ไหนละ แล้วอะไรเป็นกิเลสละ

เราบอกว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง เวลาโกรธขึ้นมาเนี่ย หัวฟัดหัวเหวี่ยงเลยนะ เวลามันมีความหลง หลงไปแล้ว เขาคือ โกง ไปจนหมดตัวแล้วนี่ถึงว่าหลง นี่ความโลภ ความโกรธ ความหลงอย่างนี้ มันก็เป็นเรื่องจริตของคนเหมือนกัน

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ว่าอะไรเป็นกิเลสละ แล้วเราจะชำระกิเลสที่ไหน ละ ชำระกิเลสนะ เขาบอกว่า สมถกรรมฐาน แล้วเราหาที่ตั้งแห่งการงาน เขาบอกว่า หินทับหญ้า.. หินทับหญ้า..

เวลาคนทำไร่ไถนาเนี่ย วัชพืชเขาต้องเก็บตลอดเวลา โดยเฉพาะวัชพืชนะ เพราะมันแย่งอาหารกับผลพืชไร่ของเรา วัชพืชเขาก็รังเกียจ เขาก็ต้องถอน เขาก็ต้องพยายามกำจัดมัน เพื่อให้เป็นผลประโยชน์ในการทำพืชไร่ของเราขึ้นมา เขาว่าหินทับหญ้า.. หินทับหญ้า นี่มันก็เหมือนวัชพืช สิ่งที่เขาไม่ต้องการ สิ่งที่เราไม่ต้องการ ความเศร้า ความฟุ้งซ่าน สิ่งต่างๆ เราก็ไม่ต้องการทั้งนั้นละ

เราทำสมถะนี้ เราจะรู้วัชพืช รือสิ่งที่เป็นสิ่งที่กิเลสค้นหาความทะยานอยากของเรา แต่ความสงบของเรา จิตที่มันสงบมันก็ได้ทำนี้ แต่ถ้ามันได้ทำนี้ขึ้นมา มันมีวัชพืช ดินดี น้ำดี อากาศดี ในการการทำพืชผลการเกษตรมันก็ได้สมความปรารถนา

แต่บอกว่า หินทับหญ้า.. หินทับหญ้า.. ไม่ต้องหินทับหญ้าเลย ใช้ปัญญาไปเลย
 ในป่าในเขา ป่ารกชัฏ เราเอาไปทำการเกษตร ในป่านั้นะ สิ่งที่เกิดขึ้นในป่านั้นเป็น
 ธรรมชาติของเขา เขายึดพื้นที่ไว้หมดแล้ว เราจะเอาข้าว เอาสิ่งต่างๆ ไปหว่าน มันจะงอก
 ขึ้นมานะ มันก็โคนอย่างอื่น โคนวัชพืชมันทำให้ลึบหมดละ มันเกิดประโยชน์ขึ้นมา
 ไม่ได้

เพราะฉะนั้น ถึงจะเป็นหินทับหญ้า เขาถูกดูแคลนว่า หินทับหญ้า ! หินทับหญ้านี้
 นี้แหละ มันเป็นมรรคองค์หนึ่งในมรรค ๘ สัมมาสมาธินี้ ! หินทับหญ้านี้แหละ ! เพราะ
 เป็นหินทับหญ้า มันถึงไม่มีวัชพืช มันถึงจะเกิดความแตกต่าง มันจะเห็นความขัดแย้ง
 ระหว่างใจ ใจที่มันอยู่กับสัญญาอารมณ์ กับใจที่มันเป็นหินทับหญ้า ทับหญ้า.. มันจะรู้ว่า
 อะไรเป็นมิจฉาสมาธิ หรืออะไรเป็นสัมมาสมาธิ

ในปัจจุบันนี้ ทำเพราะไม่มีความเห็นแตกต่างขัดแย้ง ทำเพราะความสะดวกสบาย
 ทำเพราะว่าสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา ทำง่ายๆ ทำด้วยความพอใจของเรา ทำสิ่งใดเป็น
 ประโยชน์กับเรา เราใช้วิปัสสนาแล้วมันจะเกิดปัญญา

ปัญญาในวิภูฏณะนะ.. ปัญญาที่เกิดขึ้นมาเป็น โลกีย์ปัญญา ปัญญาธรรมขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คอมพิวเตอร์มันจำกัดกว่าเรามาก คอมพิวเตอร์มันจำได้หมด
 ละ คอมพิวเตอร์มันเข้าใจ กดสิ่งใดออกมาหมดละ แล้วนี่มันมีปัญญาใหม่ แล้วเราไปจำ
 มันทุกคำ เรามีปัญญาใหม่ ปัญญาอย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาใหม่
 องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต้องการปรารถนาปัญญาอย่างนี้เลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องการปัญญาที่เกิดขึ้น เราสู้สู้กระเสือกตัวเอง
 นี้ เรามีสติปัญญาพร้อมกับในจิตของเรา นี้ การเคลื่อนไป การเคลื่อนย้ายไปด้วยมีสติมี
 ปัญญาตลอดไปนี้ สิ่งต่างๆ ที่ทำไป ปัญญาที่เกิดขึ้นมันมาจากที่นี่

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นวางเป็นหลักเกณฑ์ไว้ หลักเกณฑ์
 จริงๆ นะ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถึงที่สุดแล้ว มันจะเข้าไปเป็นสิ่งเดียวกัน สิ่ง
 เดียวกันต่อเมื่อเราได้ชำระล้างในหัวใจของเรา แต่นี้ในหัวใจเราไม่ได้ชำระล้าง แล้วเรา
 คิดว่าสิ่งนั้นเป็นเพราะอะไร

เพราะว่าเราขาดครูบาอาจารย์ที่รู้จริงใจ เราประพฤติปฏิบัติโดยความไม่รู้กัน แต่ ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ที่รู้จริง ศึกษามาแล้วให้วางไว้ก่อน วางไว้ นะ แล้วเราพยายามทำให้ มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา จริงตามโลก จริงตามสมมุติบัญญัตินี้

เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา มันก็จากเรานี้แหละ เราเกิดมา นาย ก. นาย ข. นาย ค. นาย ง. เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ เราบวชขึ้นมาเป็นพระ ก. พระ ข. พระ ง. ก็เกิดจากอุปัชฌาย์ อาจารย์ อุปัชฌาย์อาจารย์ยกเข้าหมู่ สิ่งนี้มันสมบูรณ์ ! มันสมบูรณ์ ! พอมันสมบูรณ์ ขึ้นมานี้ แต่ทำให้มันตามความเป็นจริง

ถ้าความเป็นจริงขึ้นมา สติก็ต้องเป็นสติ มีคำบริกรรมหรือปัญญาอบรมสมาธิ ก็ ต้องทำให้มันเป็นความจริงขึ้นมา พอมันมีความจริงขึ้นมา เราเห็นความแตกต่างระหว่าง สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิไม่ใช่มิจฉาสมาธิ มิจฉาสมาธินี้อ้างเอา กคเอา ว่างๆ ว่างๆ ก็ว่า ตามภาษามันไป แล้วเวลาเกิดปัญญาขึ้นมา มันก็เป็นปัญญาโลกๆ มันไม่มีความแตกต่าง ความแตกต่างระหว่างว่า สิ่งที่เป็นมิจฉาสมาธินี้ สมาธิของปุถุชน สมาธิของเรานั้นมีอยู่ แล้ว คนเราถ้ามันมีสมาธิของเรา แต่มันเป็นสมาธิของมนุษย์ใจ

ปุถุชน กัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชนคือผู้ที่ทำสมาธิได้ง่าย ทำสมาธิได้ง่ายเพราะ เหตุใด เพราะเรารื้อคันวักพีช วักพีชคือความฟุ้งซ่าน ความคิดที่มันสอดส่ายเข้ามาใน หัวใจ เรากำหนด พุทโธ พุทโธ พุทโธ ให้มันเกิดเลย ไม่ให้สิ่งใดเกิดขึ้นมาเลย ให้อยู่กับ พุทธานุสติ บังคับใจให้มันทำ พอมันเป็นไปเราเห็นความแตกต่าง ความแตกต่างมันเป็น อย่างนี้ เป็นอย่างนี้ สติปัญญามันเป็นอย่างนี้ พอสติปัญญาอย่างนี้ เราฝึกฝนจนมีความ ชำนาญ พอชำนาญขึ้นมา จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน

กัลยาณปุถุชนผู้ที่จะเดินเข้าสู่โศดาปัตติมรรค โศดาปัตติมรรค ทวนเข้ากระแสด กระแสมันคืออะไรละ กระแสแห่งมรรคผลใจ ถ้ามันจะทวนสู่กระแส ถ้าจิตมันสงบ ขึ้นมาละ มันจะพิจารณากาย พิจารณากายเพราะเหตุใด การพิจารณาภายนะ โอ้อโฮ.. มัน กว้างขวางมากนะ

หลวงตาท่านบอกเลย เวลาทำสมถกรรมฐาน กรรมฐาน ๔๐ ห้อง แต่ขั้นของ ปัญญาที่ไม่มีขอบเขตเลย อยู่ที่จริต อยู่ที่นิสสัย อยู่ที่กำลังของสมาธิ อยู่ที่ปัจจุบันธรรม

ปัจจุบันสิ่งใดเกิดขึ้นมา พอสิ่งใดเกิดขึ้นมานี้ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา พอมันพิจารณาภาย
เห็นกายครั้งแรก ถ้าเห็นกายตามความเป็นจริงนี้ มันสะท้อนหัวใจมาก

ถ้าพิจารณา ถ้าจิตมันสงบ จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วนี้ จิตเห็น
อาการของจิต จิตมันจับธรรมารมณ์ จับความคิดใจ โดยสามัญญสำนึกความคิดกับจิตมัน
เกิดด้วยกัน ถ้าไม่มีความคิด เราไม่รู้ว่าเรามีจิตเลย คนเรานี้เวลามันเพลินนะ มันแว้งว้างไป
หมดเลย แต่ไม่มีสิ่งใดเลย มันจะรู้ก็ต่อเมื่อ เรามีหัวใจ เรามีความรู้สึกลูกอยู่ เพราะเวลาเรา
คิด เพราะเราคิด จิตมันแสดงตัวออกมา ฉะนั้นเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือ เราใช้ พุท
โธ พุทโธ จนจิตมันสงบเข้ามา จิตมันเป็นจิต !

พอจิตมันเป็นจิต สติปัญญาของมันพร้อม ถ้ามันออกไปจิตเห็นอาการของจิต จิต
เห็นกาย พอจิตเห็นกาย จิตมันเป็นเอกเทศ จิตมันเป็นเอกกถารมณ์ จิตมันตั้งมั่น พอจิต
มันตั้งมั่น เพราะจิตมันตั้งมั่น จิตออกไปวิปัสสนา เวลามันจับได้บีบ มันสะท้อนเพราะ
มันมีกิเลสใจ

ดูสิ เวลาคนไข้ เวลาคนป่วย คนป่วยเขาเจาะเลือด เอาเลือดไปเพาะเชื้อต่างๆ ว่ามี
เชื้อโรคไหม มีสิ่งใดไหม แต่ถ้ามันอยู่กับเราๆ รู้ไหม เวลาเชื้อโรคอยู่ในร่างกาย เรา
เรามีเชื้อโรคไหม เรารู้โดยสามัญสำนึกกว่าเราเจ็บไข้ได้ป่วย แต่ไม่รู้ว่า เป็นโรคอะไร นี่ก็
เหมือนกัน เวลาความคิดมันเกิดมาจากจิต เวลาไม่มีความคิดเข้ามา เราก็ไม่มีจิต พอมี
ความคิดขึ้นมาเราก็มีความทุกข์ เราก็ว่าเราเป็นทุกข์ เราทุกข์ นี่เป็นสัจธรรม

นี่ไง มันก็ไม่รู้ว่าโรคอะไร แต่เวลาจิตมันสงบขึ้นมา พอสงบขึ้นมามันวางกัน
ระหว่างความคิดกับจิต ถ้ามีความคิดอยู่เป็นสมาธิไม่ได้ พอเราพุทโธ พุทโธ พุทโธ จน
คำบริกรรมมันละเอียดเข้าไป จนจิตมันคิดอะไรไม่ได้ มันอยู่ในคำบริกรรม คำบริกรรม
ครอบงำมันไว้ จนมันปล่อยวางสิ่งใด มันเป็นเอกเทศ นี่ไง เราเจาะเลือดเอามาเพาะเชื้อว่า
มันเป็นโรคสิ่งใด เพราะเรารู้ว่าเราเป็นโรคอะไร นี่ก็จิตเหมือนกัน พอจิตมันปล่อยหมด
พอจิตมันเป็นสมถกรรมฐาน มันออกไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันถึง
สะท้อน มันไปเห็นกิเลส มันถึงได้รู้ใจ

มันถึงได้รู้ว่า อ้อ ! นี่ใจกิเลสอยู่ที่นี้ กิเลสมันอยู่กับกาย อยู่ในเวทนา อยู่ในจิต ในธรรม มันอยู่ที่นั่นจริงๆ เหนอ กิเลสมันอยู่ที่ใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมา แล้วมันไปรู้ไปเห็นของมัน มันก็กระเทือนลิ นี่ใจ นี่ปัจเจกตั้ง สันติภูมิจิโก จิตรู้เอง !

จิตไม่เคยเห็นกิเลสก็ไม่รู้ว่ากิเลสมันคืออะไร แล้วก็บอกว่านี้มาปฏิบัติธรรมกัน จะฆ่ากิเลส จะฆ่ากิเลส โอ้โฮ.. เท้าพองเลยนะ นั่งจนหัวทิ่มดินเลย ไม่เห็นกิเลสสักที แต่ถ้าจิตมันสงบ ใครจะอยู่อย่างไรก็แล้วแต่จิตมันสงบเข้ามา พอสงบเข้ามามันปล่อยวางโดยสามัญสำนึก จิตมันแสดงตัวต่อเมื่อออกมามีความคิด

เหมือนไฟฟ้า คุณิ เวลามันไฟสว่าง ถ้ามันก็มีไฟฟ้า มันมีดวงไฟ มันก็สว่างของมัน จิตธรรมดามันเป็นอย่างนั้น แต่พอพูดถึงไฟฟ้านี้มันเป็นพลังงานที่เราสร้างขึ้นมา แต่จิตนี้เวลาเกิดขึ้นมา เวลาปฏิบัติสมาธิขึ้นมาแล้วนี่ มันเป็นธรรมชาติแล้ว มันตายตัวแล้ว มันตายตัวอย่างนั้นแล้วมันไม่เคยหยุด คนเวลาเกิดขึ้นมานะ มันคิดเครื่อง แล้วเครื่องนี้มันไม่เคยดับเลย ดับเมื่อไรก็ตาย จิตมันต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไป

ที่นี่ เรามาพุทโธ พุทโธ พุทโธ เพื่อวาง เพื่อปล่อยให้มันเป็นโอกาส นี่ใจคุณความขัดแย้งสิ มันก็มีความขัดแย้ง ความขัดแย้งๆ เพราะเราต้องการให้เห็นว่าอะไรเป็นโลก อะไรเป็นธรรม โดยสามัญสำนึกมันเป็นโลก เป็นโลกเพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ มันเป็นชีวิตหนึ่ง ชีวิตหนึ่งเป็นอย่างนี้ ! เป็นอย่างนี้ตลอดไป !

แต่เพราะเรามีคุณธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา แล้วเราปฏิบัติของเรา เรามีครูบาอาจารย์เป็นที่ยืนยันว่าต้องทำอย่างนี้ ! ถ้าไม่ทำอย่างนี้จะไม่ได้ผล ไม่ได้เห็นสัจจะความจริง ใจนี้จะไม่ได้สัมผัสธรรม เพราะทำตามอารมณ์ ทำตามโลก ทำตามสิ่งที่มันเป็นสามัญสำนึกนี้ มันก็มีแต่ความสังเวช มันเป็นธรรมอย่างนั้นละ ไม่มีทางเข้าถึงสัจธรรมได้เลย

มันจะเข้าถึงสัจธรรมได้ มันต้องทำสมถกรรมฐาน ต้องจิตสงบ แม้แต่จิตสงบ ความเห็นระหว่างจิตสงบและไม่สงบ แล้วถ้าจิตสงบเข้ามาแล้วนี่ สงบโดยมารยาสาไทย ถ้าสงบโดยมารยาสาไทยมันก็จะสงบโดยมิฉาสมาธิ ตกภวังค์ !

แม้แต่สงบนี้ เดียวนี้ทำสมาธิกันไม่เป็น ! แม้แต่สมาธิยังทำกันไม่ได้ แต่ที่มันเป็น
 มิจฉาสมาธิ คือสมาธิคิดเองสร้างเองว่าเป็นสมาธิ แล้วปัญญาที่คิดเองสร้างเอง มันไม่
 เป็นความจริงใจ ถ้าเป็นความจริง เราก็คิดเป็นไขใหม่

คนภาวนาทุกคนมันจะมีการผิดพลาดมา ในเรื่องคิดเองสร้างเอง ทุกคนเป็น
 ที่นั่นล่ะ แต่ถ้าคิดเองสร้างเองแล้วเห็นโทษ เราถึงต้องมีสติปัญญา แล้วทำความจริงของ
 เรา ทำมันไป.. ทำมันไป

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “เหมือนโลกนี้ไม่มี เหมือนเรากับการกระทำ
 เท่านั้น” เราต้องสู้ตามความเป็นจริง แล้วพอมันเป็นความจริงขึ้นมา เราเห็นความ
 ต่างต่างมากมาย พอเห็นความแตกต่าง นี้ข้อเท็จจริงของเรา แล้วเห็นความแตกต่าง
 ต่างต่างจริงๆ เพราะธรรมมันเหนือโลก

โลกุตตรธรรม ธรรมเหนือโลก ไม่ใช่ธรรมใต้โลก ใต้เรานี้ ทำอยู่ใต้โลก อยู่ใต้
 เพดานให้โลกมันกระเทียบเอา แล้วบอกว่าเป็นธรรม ๆ เพราะมันใต้โลกใจ ถ้าธรรม
 เหนือโลก มันเหนือที่ไหนล่ะ มันเหนือบนหัวใจเรา หัวใจเรามันปล่อยวางแล้วมัน
 เหนือกว่าเขา ถ้ามันอยู่เหนือกว่าเขาละ ทุกอย่างมันเข้ามากระทบกระเทือนใจเราไม่ได้
 ถ้ามันกระทบกระเทือนใจไม่ได้ มันจะทำได้อย่างไรล่ะ

มันทำได้นะ มันทำได้ คูลิ เวลาหลวงตาท่านพูด พระโศณะเดินจนฝ่าเท้าแตกนะ
 เพราะเหตุใด เพราะจิตมันมันมีการกระทำ มันมีงานของมัน มันหมุนเข้ามาข้างใน พอ
 หมุนเข้ามาข้างใน งานกระทำมันเกิดขึ้นมา ฉะนั้นถ้าเราทำของเรา มันเป็นปัญญาของเรา
 เรารับรู้ได้ ฉะนั้นพอรับรู้ได้นะ เท่านั้นเดินจงกรมไปมันเป็นอัตโนมัติเลย มันเดินโดย
 สัญชาตญาณของมันเลย แต่จิตมันสงบอยู่ข้างใน พอสงบอยู่ข้างในเราพิจารณาของเรา
 ถ้าจิตสงบแล้วให้ออกใช้งาน ถ้าออกใช้งานเป็นนะ คำว่าออกใช้งานเป็น ออกใช้งานไม่
 เป็น เวลาเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ

คนเรากินข้าวแล้ว เราจะต้องกินข้าวเมื่อแล้วมือเล่าๆ เพื่อดำรงชีวิตไป เวลา
 ประพฤติปฏิบัติเราจะต้องเข้าสู่ความสงบของใจ ให้ใจนี้เข้มแข็ง ให้ใจนี้มีโอกาสได้ทำ
 เสร็จแล้วเราออกใช้ปัญญา มันใช้พลังงานไปแล้ว มันทอนกำลังเรา เราต้องกลับมาทำ

ความสงบของใจ แล้วเราพิจารณาไป แล้วเราต้องกลับมาสู่ความสงบ แล้วทำบ่อยครั้ง เข้าๆ มันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไป นี้ ตังคปทาน

เวลาเจโตวิมุตติ ถ้าจิตมันสงบแล้วมันนุ่มไปสู่กาย มันจะเห็นเป็นภาพ เป็นกระดูก เป็นกะโหลกศีรษะ เป็นเนื้อ เป็นหนัง หรือเป็นศพทั้งร่าง หรือเป็นใครทั้งร่าง สิ่งนี้เป็นเจโตวิมุตติ

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ ถ้ามันจับได้ ถ้าจิตมันนุ่มมันไปเห็นสภาวะแบบนั้น มันตื่นตื่นนะ ถ้ามันเป็นสัจจะความจริง มันสะท้อนหัวใจมาก เพราะอะไร เพราะอวิชชา มันอยู่ที่นั่น ความไม่รู้อยู่ที่นั่น กิเลสมันอยู่ที่นั่น พออยู่ที่นั่นเพราะสิ่งนี้ไม่เคยเห็น กิเลสมันอยู่หลังความคิดเรา แล้วมันจับเราเดินหน้าไป ตาเราจะมองไปข้างหน้าตลอดเวลา เราไม่เคยรู้เบื้องหลังเราเลย

แล้วถ้าจิตไม่เคยสงบ มันก็ไม่เห็นเบื้องหลัง เมื่อใดเราเห็นเบื้องหลังนี้เราสะท้อนหัวใจ ว่าเราเห็นแต่เบื้องหน้า เรามองไปแต่ข้างหน้า โดยสามัญสำนึกของจิตมันส่งออก มันใช้สามัญสำนึกมันคิดไป โดยธรรมชาติมันก็ส่งออก ส่งออกมาศึกษาธรรม ส่งออกมารับรู้สิ่งต่างๆ มันส่งออกมาหมดเลย

แต่ถ้าจิตสงบเห็นใหม่ พอจิตสงบมันเห็นเบื้องหลัง ว่าสิ่งใดที่มันให้ความคิดอย่างนี้ออกมา ความคิดอย่างนี้ ความคิดยึดมั่นถือมั่นนี้ สักกายทิฐิความเห็นผิดในความเป็นจริงของเรา ความเห็นผิดในชีวิตมันเป็นสิ่งใด พอจิตมันสงบแล้ว มันเห็นทั้งเบื้องหน้า เห็นทั้งเบื้องหลัง เห็นทั้งหมดเลย พอมันเห็นทั้งหมด มันใคร่ครวญของมัน มันใช้ปัญญาของมัน พอใช้ปัญญาของมัน มันเห็นว่า ถ้าจิตมันสงบเห็นว่าสิ่งนี้เป็นของชั่วคราว

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมานี้เป็นมนุษย์มีร่างกาย มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ มันเป็นเรื่องจริง แต่เพราะมนุษย์เขาเพติดเพลินกัน เขาใช้ชีวิตของเขาไป เขาถึงต้องหมดอายุขัยของเขา ชีวิตหนึ่งๆ ก็ต้องจบไปโดยที่เขาไม่ได้ประโยชน์หรือสัจธรรมขึ้นมา

เราทำความสงบของใจขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา พอจิตเราเห็นอย่างนี้ เพราะมันเห็นกิเลสอย่างนี้ เห็นทุกข้ออย่างนี้ พอเห็นขึ้นมามันปล่อย เป็นตังคปทาน มันปล่อยๆ ความปล่อยอย่างนี้ ถ้าพอปล่อยมันมีรสชาตินะ “รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้ง

ปวง” รสของสัจธรรม แม้แต่ทำความเข้าใจ ขัดแย้งระหว่างสัมมาสมาธิกับมิจฉา
สมาธิ ระหว่างสัมมาสมาธิกับกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ระหว่างสัมมาสมาธิมันก็มี
ความขัดแย้ง มันก็มีความแตกต่าง

เวลาปฏิบัติขึ้นมา เวลาพิจารณากายขึ้นมา ผลของมันก็มีความสงบของใจ พอ
พิจารณาแล้วมันปล่อย.. มันปล่อย.. มันปล่อยนะ มันปล่อยแต่มันไม่ขาด เพราะมันยังไม่
สมคูลของมัน ถ้ามันปล่อยนี่เขาเรียกตทังคปหาน เพราะมันปล่อยเห็นใหม่

เราจะต้องเดินหน้า เราจะต้องมีการกระทำของเราต่อเนื่องไป เราทำของเรา
ต่อเนื่องกันไป นี่ขั้นของปัญญา ขั้นของสมถกรรมฐานทำความเข้าใจเข้ามา พอใจ
สงบแล้ว ใจที่หลักมีเกณฑ์แล้วนี่ เราออกทำงานของเรา ออกทำงานโดยสมถกรรมฐาน
ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

ฐานที่ตั้งแห่งการงานคือปฏิสนธิจิต คือภวาสวะ คือตัวภพ ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการ
งาน เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันสุขมก้องกันอยู่ที่นี่ ถ้าเราใช้ปัญญาขึ้นไป
มันก็ชำระล้างด้วย คนเรานะ คนหยาบๆ มันยึดมันถือมันมาก มันยึดติดมาก เวลาเราใช้
พิจารณาไป ความยึดติด.. ความยึดติด..นั่นมันชักเริ่มปล่อย เริ่มปล่อย พอเริ่มปล่อยมันก็
เริ่มเบาลง.. เบาลง

แต่ถ้าคนเราละเอียดอ่อน ..ละเอียดอ่อนค่อยพิจารณาไป ไม่กี่ครั้งนี้ มันปล่อย มัน
เห็นแจ้ง พอมันเห็นแจ้งมันปล่อยได้ มันแตกต่างหลากหลายในการประพฤติปฏิบัติ พอ
มันแตกต่างหลากหลาย มันแตกต่างหลากหลายตั้งแต่คุณสมบัติของมันเลยละ

คุณสมบัติของจิตที่เป็นโลกกับเป็นธรรม คุณสมบัติที่เป็นสัมมาสมาธิกับมิจฉา
สมาธิ คุณสมบัติปัญญา ปัญญาที่เป็นสัมมาสมาธิ ปัญญาที่เป็นมรรค เป็นมรรคโคทางอัน
เอก กับปัญญาที่เราจำมา ปัญญาที่เราสร้างมา แตกต่างหลากหลายทั้งนั้นละ มันแตกต่าง
หลากหลายที่จิต แตกต่างหลากหลายที่ภวาสวะ ที่ภพ ที่จิตของเรา

พอจิตมันพิจารณาของมัน มันใคร่ครวญของมัน พอมันขยันหมั่นเพียรขึ้นไป มัน
ปล่อย มันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ตทังคปหาน ซ้ำแล้วซ้ำเล่าละ แล้วต้องมีอุบาย อุบายนะ
กิเลสนะ อนุสัยมันนอนเนื่องมากับจิต กิเลสอาศัยจิต เราปฏิสนธิจิตของเรานี้ปฏิสนธิ

ภาวสภาวะนี้ คือจิตเดิมแท้ ความวิญญูณของเราที่มันอยู่ที่นี้ แล้วข้อมูล เวิร์กที่สร้างมานั้นนะ ตั้งแต่ไม่มีต้นไม่มีปลาย มันก็สร้างมาอยู่ที่นี้ อนุสัยนะ มันเคลื่อนมาพร้อมกัน มันออกมาพร้อมกับใจเรานี่

ฉะนั้นสิ่งที่มันออกมาพร้อมกับใจ สิ่งที่เป็นอนุสัย กิเลสมันอยู่กับเรานี่ แล้วมันทำสิ่งใดไปมันรู้ตัวทั้งนั้น ฉะนั้นเวลาทำของเรานี่ เราจะต้องมีสติมีปัญหา พิจารณาแล้วถ้ามันไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้ต่างๆ เราต้องกลับไปทำความเข้าใจ แล้วทำความเข้าใจ พิจารณาของเราไป บ่อยครั้งเข้า มันเริ่มปล่อยนะ มันเริ่มจาง เริ่มต่างๆ ไป ทำบ่อยครั้งเข้า คำว่า ทำบ่อยครั้งๆ เข้า เพราะว่าแก่นของกิเลส กิเลสเห็นใหม่ เวลาเราจะฆ่ามัน เราจะทำลายกิเลส เวลาเรื่องของคนอื่น เรื่องของสัตว์โลก เป็นเรื่องของคนอื่นเขา เรื่องความหมักหมมของใจ เรื่องความทุกข์ยากของใจมันเป็นเรื่องของเรา สิ่งที่เราจะปลดเปลื้อง

ชีวิตหนึ่งเกิดมาด้วยบุญกุศลนะ การเกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก เป็นอริยทรัพย์ มีคุณสมบัติมาก แล้วโลกเขาใช้ชีวิตของเขาหนึ่งชีวิต เขาใช้เพื่อประโยชน์ของเขา ใช้เพื่อความร่มเย็นของเขา เขาคิดของเขาเพราะเขาไม่มีปัญญาจากภายใน ปัญญาจากภายในคือปัญญาทวนกระแส ปัญญาจากธรรมะนี้

ฉะนั้นเราเห็นคุณค่า.. เราเห็นคุณค่านะ เราถึงมาประพฤติปฏิบัติของเรา แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้ามีสติมีปัญหา มีความมั่นคงของเรา เราต้องทำได้ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกตลอดเวลา ถ้าใครมีความขยันหมั่นเพียร ทำตามความเป็นจริง ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามีอย่างน้อยนะ ! ถ้าเป็นพระอนาคามีเราก็ไม่มาเกิดบน โลกนี้แล้ว เราไปเกิดบนพรหม ถ้าเราทำความจริงของเรา

ฉะนั้น ในเมื่อเรามีสติ มีปัญญาอย่างนี้ เรามีความตั้งใจ มีความจงใจอย่างนี้ เรามีความมั่นคงของเรา เราต้องทำของเรา ถ้าเราทำของเราใครจะติใครจะว่านะ กระแสโลก ! โลกถ้าไปตามกระแสเขา ทำตามกระแสเขา เขาก็จึงนำหน้าเราไป แล้วก็บอกให้เราเดินตามเขาไป เราก็เป็นเหยื่อเขามาตลอด

แล้วเวลาเราอยู่กับโลก เราก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็อยู่กับเขาแต่ใจของเรา ไม่ต้องไปช่วงชิงอะไรกับเขา เราจะช่วงชิงกับใจของเรา เราจะทำให้ความรู้อะไรของเรา

เราจะทำให้หัวใจของเรา เราจะทำความสงบของใจของเรา แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา เราพิจารณาของเราซ้ำแล้วซ้ำเล่า ๆ ทำของเราที่นี้ ไม่มีใครรู้ใครนะ

เราอยากเห็นครูบาอาจารย์ว่าเป็นผู้มีคุณธรรม เราเดินชนท่าน เรายังไม่รู้ว่าท่านมีคุณธรรมหรือไม่มีคุณธรรม คุณธรรมมันอยู่ในหัวใจนะ มนุษย์ก็คือมนุษย์ แล้วใครมันเหนือใคร แต่ถ้าเหนือที่นี้ เหนือที่เวลาแสดงออกที่ธรรมใจ ถ้าไม่มีคุณธรรมในหัวใจ เอาอะไรมาพูด พูดออกไปนะ สัญญานี้จำได้ พุคนี้ แหม.. สุขยอดเลยนะ ๕ ครั้ง ๑๐ ครั้งก็จบแล้ว เพราะพูดซ้ำๆ ซากๆ

แต่ถ้ามันมีคุณธรรมในหัวใจนะ ความเป็นใจ มันพลิกเพลงได้ตลอดเวลา มันพลิกเพลงมันแก้ไข มันพลิกเพลงได้ตลอดเวลา คนเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น สิ่งที่มันเกิดขึ้นมาจากภายใน เราต้องแสวงหาสิ่งที่ปฏิสนธิจิต เวลาเราเกิด เราเกิดจากพ่อจากแม่ มันมีสายบุญสายกรรม มันมีบุญมีกรรมต่างๆ มาเกิดมาจากพ่อจากแม่ มันได้ร่างกายนี้มา ได้กรรมพันธุ์มา ได้พันธุกรรมมา ได้สิ่งต่างๆ มา

แต่หัวใจละ หัวใจมันมีเวรมีกรรมของมัน ถ้าหัวใจไม่มีเวรมีกรรม มันก็ไม่มาเกิดกับพ่อกับแม่ การเกิดกับพ่อกับแม่เพราะมันมีสายบุญสายกรรม แต่เพราะตัวจิตมันมีเวรมีกรรมของมันเหมือนกัน ฉะนั้นเวลาเราเกิดมานี้ เราเกิดมาเป็นสายบุญสายกรรม ก็ชาติตระกูลของเรา เราก็ดูแลชาติตระกูลของเรา

แต่หัวใจของเราละ.. หัวใจของเราละ.. มันจะเป็นอิสระที่นี้ มันไม่เป็นอิสระที่ชาติตระกูลหรือ ชาติตระกูลเป็นอิสระไม่ได้ เพราะพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายนี้จิตตั้งก็ดวงแล้วจิตของเราดวงเดียว จิตของเรา เราจะแก้ไขจิตของเรา ฉะนั้นเวลาทำงาน งานของโลก งานชาติ งานครอบครัว งานตระกูลต่างๆ นี่งานของโลก

ถ้างานของเราละ เราทำงานของโลกด้วย แล้วทำงานของเราด้วย ! เพราะเราทำงานของเรา เรามีสติมีปัญญา เรากำหนดของเราได้ตลอดเวลา เรากำหนดจิตของเราได้ตลอดเวลา ถ้าจิตเรากำหนด ลมหายใจเราก็มี ความรู้สึกของเราก็มี ถ้ากำหนดสิ่งนี้มา งานภายในก็ทำได้

เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูดนะ เวลาจะฉันอาหารนั้นอยู่ บอกกิเลสมันอยู่ที่ไหน มันกระโจนใส่กิเลสเลย นี่ก็เหมือนกันถ้าเราทำงาน ถ้าเราจิตใจภาวนาเป็นขึ้นมาะ มันมีงานของมัน มันจะหมุนกลับมา เวลาจักรมันหมุนนะ เวลาโลกมันหมุนมันเป็นกงจักร มีแต่ความเร้าร้อน มีแต่ความทุกข์

แต่ถ้าเป็นธรรมจักร มันมีแต่ความร่มเย็น มันถอดมันถอนนะ เวลาจักรมันหมุน ถ้าปัญญามันหมุนนะ ถ้าภาวนาเป็น ปัญญามันจุดติดแล้วนะมันจะหมุนของมัน พอหมุนของมัน มันจะถอดมันจะถอน เวลามันจะถอดมันจะถอน ตทั้งคปทาน พอถอดถอน วงงานรอบหนึ่งมันก็หันหนึ่ง พอถอดถอนวงงานรอบหนึ่งมันก็ปล่อยหันหนึ่ง นี่ความปล่อย

ความปล่อย ! ความแตกต่างนี้เป็นความปล่อย เห็นว่าปล่อยมีความสุขมาก ถ้าคนมีสติปัญญา เรียกว่าอินทรีย์ ! ความอ่อนค้อยของอินทรีย์ เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรม ถ้าเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรมนะเราก็หยุดใจ เพราะสิ่งนี้เป็นธรรมแล้ว เพราะพวกเราทำงานเราอยากจะได้เป้าหมาย เมื่อไรจะได้เป้าหมาย เมื่อไรจะได้พักสักที พอมันปล่อยมันมีความสุข มันมีความสุขพอใจ เราก็ปล่อย ปล่อยก็เสื่อม พอเสื่อมขึ้นมาเราก็คอดก เพราะอะไร

เพราะถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติเราก็ต้องเข้ามาจุดนี้ เราเข้าไปสู่จุดที่ว่า มรรค ! ปัญญามันเคลื่อน จักรมันเคลื่อน จักรมันเคลื่อนเพราะอะไร งานชอบ ความเพียรชอบ สติชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรมของมัน ถ้าความชอบของธรรมมันเกิดขึ้น สัมมาสมาธิก็ชอบ เราทำสติชอบ เพราะมีสติชอบเราถึงจะทำสมาธิขึ้นมาได้ เพราะมีสติชอบ มีสมาธิชอบ มันถึงเกิดปัญญาชอบ

แล้วปัญญาชอบในอะไร... ปัญญาชอบในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญามันจะไปนรกสวรรค์ ปัญญามันอยากจะรู้จิตคนอื่น ปัญญามันออกรับรู้ นั่นคือปัญญาไม่ชอบ ปัญญาไม่ชอบเพราะอะไร เพราะปัญญามันไม่ได้แก้กิเลสในใจของเรา มันจะไปรู้นรกสวรรค์ มันจะไปแก้ใจคนอื่น

ถ้าแก้คนอื่น เพราะภวาสวะ ปฏิสนธิจิต เพราะจิตมันมีเวรมีกรรมของมัน มันมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดจากสายบุญสายกรรมจากพ่อจากแม่ แล้วเราจะแก้ เราต้องแก้ที่จิตของ

เรา ถ้าแก้ที่จิตของเรา ถ้ามันไม่ชอบมันก็ออกนอก ถ้ามันชอบมันก็เข้ามา แล้วมันจะชอบได้อย่างไร มันจะเข้ามาได้อย่างไร เข้ามาเพราะมันมีสัมมาสติ สัมมาสมาธิ

สัมมาคือความถูกต้องชอบธรรม สัมมาคือมรรค มิจจาคือส่งออก สัมมามันก็ย้อนกลับ พอย้อนกลับมันก็เข้ามาสู่ใจ ถ้าเข้ามาสู่ใจมันก็ย้อนกลับเข้ามา มันก็เป็นธรรมจักร พอธรรมจักร มันก็ถอดก็ถอน พอถอดถอนมันก็ปล่อย ถ้ามันเสื่อมไป เราก็ต้องพยายามทำขึ้นมาให้ถึงจุดนี้ ถ้าไม่ถึงจุดนี้ มันก็หมักเผลอไม่ได้

เหมือนกับ คูลี เมื่อเชื้อโรคมันอยู่ในที่ลึก เชื้อโรคมันอยู่ภายใน เวลาเราจะชะล้าง เราต้องชะล้างภายใน ภายในคือก้นบึ้งของใจ ภายในคือคูหาของจิต ภายในคือสิ่งที่มันรับรู้อยู่ภายใน ถ้ารับรู้ มันจะย้อนกลับขึ้นมา ถ้ามันทำขึ้นมาถึงระดับนี้ได้มันก็ทำถึงต่อเนื่อง ถ้ามันเสื่อมก็เสื่อมแต่นี้ลงไป

แต่ถ้ามันขึ้นมา เวลาเราสร้างสัมมาสมาธิ เราสร้างสติขึ้นมา มันก็ต้องขึ้นมาสู่จุดนี้ พอมาถึงจุดนี้ เราก็ต่อสู้ขึ้นไป เราก็ทำต่อเนื่องขึ้นไป ธรรมจักรมันก็หมุนขึ้นไป มันก็ถอดมันก็ถอนต่อเนื่องขึ้นไป

พอต่อเนื่องขึ้นไป จิตเสื่อม ! เวลาสมาธิเสื่อม สมาธิก็เสื่อมได้ ปัญญาถ้าไม่มีสมาธิรองรับมันก็เสื่อมเหมือนกัน พอมันเสื่อมขึ้นมา.. เพราะครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้น เพราะอะไร เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสูตรสำเร็จ มันเป็นเรื่องธรรมและวินัย แต่เวลาทำขึ้นมา มันทำขึ้นมาจริงๆ นะ

คูลี ทำอาหารขึ้นมา ดูหน้าเตา มันร้อนไปทั้งนั้น มันมีความร้อน มันมีกลิ่น มันมีเครื่องเทศ มันต้องมีไปหมด แต่ในพระไตรปิฎกมันไม่มี เวลาเราศึกษาขึ้นมา มันไม่มีกลิ่น ไม่มีสิ่งต่างๆ เลย แต่เราทำมันมีจริงๆ นะ มันทำจริงๆ มันเป็นจริงๆ อาหารมันจะสุกจริงๆ แล้วเราได้สัมผัสจริงๆ นี่ความขัดแย้งระหว่างกิเลสกับธรรมก็เป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสสาครรจ์แล้วนะกิเลสมันอยู่กับใจเรามาตลอด มันครอบใจเรามาตลอด มันครอบงำมา

“มารเอ๋ย ! เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดจากใจของเราไม่ได้อีกเลย”

คูมารตี เธอเกิดจากความคำริขของเรา เธอเกิดเพราะความคำริขของเรา แล้วถ้าเราไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็จำธรรมมา แล้วมารมันอยู่ข้างหลังมารมันก็บอกว่า นี่คือถูกต้อง ๆ เป็นพระอรหันต์ตั้งแต่ยังไม่ได้ปฏิบัตินะ

แต่ถ้าเป็นความจริง ไม่มีอะไรเลย .. ยังไม่ได้อะไรเลย.. ถ้าเราทำขึ้นมาตามความเป็นจริงเรามีสติปัญญา แล้วพอเราทำขึ้นมามันเป็นสมบัติของเราละ ถ้าเป็นสมบัติของเรา เป็นความจริงของเราขึ้นมา เพราะเรามีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะ เรามีครูมีอาจารย์คอยส่งเสริมให้เรามีกำลังใจ ส่งเสริมให้มีการกระทำ เรามาบำเพ็ญธรรมกัน เรามาประพฤติปฏิบัติกันเพื่อจะพ้นจากทุกข์

แล้วพ้นได้จริงๆ นะ พ้นได้ ! ถ้าเราไม่พ้นได้จริงๆ เราจะมาทุกข์มายากกันทำไม คูลี เขามีเงินมีทอง เขาแลกเปลี่ยนเข้ามา มันยังทำได้ เรามีสติมีปัญญา เรามีหัวใจ เรามีความทุกข์ เรามีสติปัญญา เรามีหัวใจ แล้วความทุกข์มันอยู่ในหัวใจของเรา เราจะชำระล้างทำไมมันจะทำไมได้ ทำไมจะทำไมได้ มันทำได้ทั้งนั้นละ ถ้ามันทำได้ขึ้นมา เราทำจริงจังหรือเปล่าละ

ถ้าทำจริงจัง.. เขาบอกทำจริงจัง มันแครงเกินไป มันแครงเกินไป มันไม่เป็นมันฉนิมาปฏิบัติ ให้มันแครงไปก่อน น้ำนี้ตักมาให้มันมากไว้ก่อน ใช้น้อยก็ไม่ใช่ไร น้ำจะใช้น้อยก็ตักมาหยดเดียว หยดเดียวทำอะไรไม่ได้หรอก นี่ก็เหมือนกัน จะทำอะไรก็กลัว กลัวมันจะแครง กลัวมันจะแครง กลัวมันจะเป็นทุกข์จะยากไปหมด

เราจะบอกว่า ถ้าทุกข์ยากก็ไม่ใช่ไร ทุกข์ยากก็จะสู้ เราเกิดมามีชีวิตนี้ แค่นี้เรามีโอกาส เรามีสติปัญญา เราเข้ามาฝึกฝน เราเข้ามาปฏิบัติปัญญา อันนี้เป็นอำนาจวาสนานะ แม้แต่ครูบาอาจารย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมกับใคร

สมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม มันก็มีแต่เดียรฉัตรนิครนถ์ทั้งนั้นนะ มันยังไม่มีใครนับถือศาสนาพุทธเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมขึ้นมา เพื่อให้เขามีศรัทธา ให้เขามีความเชื่อของเขา เพื่อให้เขาได้ประพฤติปฏิบัติของเขา นี่ไง ประพฤติปฏิบัติของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา แล้วเราประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์กับเรา

แล้วเรามีครูมีอาจารย์ เป็นเครื่องยืนยันว่าสิ่งนี้ทำได้จริง ถ้าทำได้จริงเราทำของเรา เราปฏิบัติของเรา เราจะไม่ย่อเนื้อต่ำใจ โอกาสมันสำคัญไฉน โอกาสที่เราจะมาประพฤติปฏิบัติ การกระทำมันสำคัญอยู่แล้ว ถ้ามันสำคัญขึ้นมาเนี่ย เราทำได้จริง ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาโอกาสอย่างนี้

คูลี มนุษย์มีขนาดไหน ในโลกนี้มีกี่พันล้าน มีใครบ้างเขาจะย้อนกลับมา เอาตัวเขาถอดด้วยการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่เอาตัวรอดแบบโลกๆ เอาตัวรอดเป็นยอดคน ใช้น้ำมันเห็นแก่ตัว อยู่บนความทุกข์ยากของคนอื่น เอาตัวรอด แต่การเอาใจเรารอดละ นี่ การเอาใจเรารอด เอาเป็นความจริงรอด

ฉะนั้นความแตกต่าง.. ความขัดแย้งแตกต่างที่ใจ โลกเขามีความขัดแย้งกันทางโลก มันมีความขัดแย้งอย่างนั้น มันทำให้โลกปั่นป่วน ฉะนั้นความขัดแย้ง คูลี ในบ้านเรือนของเรา สิ่งใดที่มันไม่เป็นประโยชน์ สิ่งใดที่มีปัญหา เราพยายามจะทำให้มันเข้าที่เข้าทาง ให้มันเป็นคุณงามความดี นี่ในบ้านของเราเนะ

แต่ในใจของเราละ นี่ในใจของเรา ความขัดแย้งในใจของเรามันเป็นการกระทำ ยิ่งมีความขัดแย้ง มีการกระทำ มีความแตกต่าง เพราะถ้าเราไม่เห็นโทษของมัน เราจะปล่อยวางได้อย่างไร เพราะเราเห็นโทษใช่ไหม.. เราถึงวาง เพราะเราเห็นคุณใช่ไหม.. เราถึงประพฤติปฏิบัติ เพราะเราเห็นว่า มันเป็นโทษใช่ไหม สิ่งที่เป็นต้นเหตุความทะยานอยากมันเป็นโทษ หลอกหัวใจเรา เป็นโทษหลอกหัวใจ แล้วหัวใจดวงนี้ก็เชื่อเขา ! เชื่อเขา.. ตามเขาไปตลอด

แล้วในปัจจุบันนี้ เรามีสติมีปัญหา เราขยับขยับ.. เราขยับขยับใจของเราให้เป็นอิสระ อิสระคือสัมมาสมาธิ อิสระคือเป็นการชั่วคราว แล้วเราใช้ปัญญาของเราขึ้นมา ปัญญาของเรา ให้มันปลดปล่อย สักกายทิฐิความเห็นผิด

ถ้าเวลามันละสักกายทิฐิ ละความเห็นผิดมันก็เป็นธรรม เป็นธรรมก็สิ่งที่ เป็นสังขาร เป็นธรรม สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส เพราะมันมีสักกายทิฐิ.. ทิฐิในกายของเรา ทิฐิในตัวตนของเรา ถ้ามีตัวตนของเรา เราใช้ปัญญาใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้าๆ จากที่เป็นตังคปหาน ทำบ่อยครั้งๆ หน้าที่ของเราทำอย่างเดียว

คนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะ เวลามันปล่อย มันเป็นความมหัศจรรย์ พอปล่อย
แล้วมันจะสุขมาก แล้วบอก นี่ใช่! นี่ใช่!

ถ้าว่านี่ใช่... นี่ไม่ใช่!

ถ้าอย่างนี่ใช่อยู่นะ... ไม่ใช่! ไม่ใช่!

แต่ถ้ามันถึงที่สุดนะมันขาดของมัน มันต่างกัน ต่างจริง มันแยกของมันออกไป
ส่วนจริงออกไปเป็นความจริงของมัน ไม่ต้องบอกว่าใช่ ! มันเป็นเรื่องแท้ ! ข้อเท็จจริง
ของมันเป็นอย่างนั้น ถ้าข้อเท็จจริงเป็นอย่างนั้นนะ ใครก็ค้านไม่ได้ มันเป็นอกุปกรรม
เห็นไหม สัพเพ รัมมา อนัตตา สัมเพนีเป็นอกุปกรรม สรรพสิ่งนี้เป็นอนัตตา เป็นอกุป
กรรม

โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์นี่มันเป็นอกุปกรรม อกุปกรรมคือพ้น
จากความเป็นอนัตตา ! มันจะเคลื่อน มันจะเปลี่ยนแปลงอีกไม่ได้ !

ฉะนั้นสิ่งที่บอกนี่ใช่ ! นี่ใช่ ! พอนี่ใช่เนี่ย เอ๊ะ เอ๊ะ เอ๊ะ พอนี่ใช่ใช่ไหม เดียวก็
ไม่ใช่.. เดียวก็ใช่ นี่ไง มันถึงจะเป็นสัพเพ รัมมา อนัตตา มันยังเปลี่ยนแปลงอยู่ นี่อกุป
กรรม

“อกุปกรรม” เราทำถึงที่สุด เรามีความเจริญอกงามของเรา เราพัฒนาของเรา
จนถึงที่สุดมันเป็น อกุปกรรม ! อกุปกรรม อกุปกรรม

ถ้าเป็นอกุปกรรมแล้ว มันถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าใช่ความจริงขึ้นมา มันถึง
จะเป็นความจริง

แต่ถ้าปฏิบัตินะ นั่นก็ใช่ ! นี่ก็ใช่ !... ไม่ใช่สักอย่าง ! ไม่ใช่สักอย่างเพราะมันไป
ตามกิเลสไง แต่ถ้าเราทำของเราเนี่ย มันนี่ก็ใช่ นั่นก็ใช่

ในการประพฤติปฏิบัติเราที่ต้องหมั่นเพียร ความหมั่นเพียรของเรา เรา
ขยันหมั่นเพียรของเรา มันลองผิดลองถูกไป มันก็ใช่หรือไม่ใช่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ มันก็ใช่
หรือไม่ใช่ไปเรื่อยๆ การปฏิบัติมันมาจากไหน การปฏิบัติก็มาจากใจที่ลุ่มลึกคลุกคลาน
การปฏิบัติก็เกิดจากจิตของเรา จิตของเราๆ เกิดมาเรานั้นก็มีกิเลสกันทุกคน

แต่เราก็มีบุญกุศล เพราะเราเกิดมาพบพุทธศาสนา เราเกิดมาพบพุทธศาสนา แล้วเราก็มีความหมั่นเพียร มีความตั้งใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราก็เอาใจของเรา เอาใจของเราที่มีวิชา มีความไม่รู้นี้แหละ เพราะความไม่รู้ของเราปฏิบัติไปนี้แหละ

นี่พอปฏิบัติไปนี่ก็ใช่.. โน่นก็ใช่.. เพราะเราไม่รู้ แต่ไม่รู้แล้ว เราต้องมีสติปัญญา ไม่รู้แล้วมีสิ่งใดขึ้นมาไม่เอาๆ จะเดินหน้าอย่างเดียว จะเดินหน้าด้วยสติด้วยปัญญา มันจะลึกลับซับซ้อน มันจะละเอียดขนาดไหน มันจะผ่านเข้ามาในใจของเรา

ใจของเรามันจะได้ผ่าน จะได้เห็น ได้พิสูจน์ พอพิสูจน์ขึ้นมาเห็นใหม่ นี่ประสบการณ์ ถ้าประสบการณ์มันได้ผ่าน ได้พิสูจน์ขึ้นมาแล้วนี้ เราเคยผ่านอย่างนี้มาแล้ว สงบอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ถ้าสงบอย่างนี้ใช้ได้ ปัญญาอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ปัญญาอย่างนี้ใช้ได้ ประสบการณ์มันจะผ่าน ผ่าน ๆ

เพราะอะไร เพราะความหมั่นเพียร เพราะเรามีสติ เพราะมีปัญญา เพราะมีความหมั่นเพียร เพราะมีความหมั่นเพียร เราพยายามที่จะทำต่อเนื่องของเราไป ต่อเนื่องขึ้นไป ต่อเนื่องขึ้นไป จิตมันจะพัฒนาขึ้นไป มันจะเป็นประโยชน์ของมันขึ้นไป

ทำได้ ! ถ้าเราทำของเราขึ้นไป มันเกิดมาจากไหน ก็เกิดมาจากไอ้ซี่ทุกซี่ซี่ยาก เกิดมาจากหัวใจที่มันต่ำต้อย ทุกคนจะบอกว่าตัวเองต่ำต้อย ตัวเองไม่มีโอกาส ครูบาอาจารย์ท่านมีโอกาสนะ

ครูบาอาจารย์ของเรา นะ คูสิ ครูบาอาจารย์ของเราเกิดที่ไหน ลูกชวานาทั้งนั้นล่ะ ส่วนใหญ่จะเป็นลูกชวานา แต่เป็นสัมมาทิฐิ เพราะพ่อแม่มีโอกาสนำให้ได้บวช เราเกิดขึ้นมาด้วยปัญญาชน ด้วยสถานะทางสังคม กว่าจะได้บวชแต่ละคนทุกซ์ยากน่าดูเลย แต่ครูบาอาจารย์ของท่านสร้างบุญกุศลของเรา มา ท่านเกิดกับชาวไร่ชวานา พ่อแม่ส่งเสริมให้บวช ให้บวชขึ้นไปแล้วนี้ มีความเข้มแข็งในหัวใจ ถ้าคนนี้มีมีความเข้มแข็งในหัวใจ มันมีหลัก มีจุดยืน มีการกระทำ

แต่ถ้าคนอ่อนแอ มักง่าย เอาสะดวก เอาสบาย เอาเยี่ยงไม่เอาอย่าง เอาแต่สิ่งที่เป็นโมฆะบุรุษ โมฆะบุรุษตายเพราะลาภ ตายเพราะเหยื่อ สิ่งที่เป็นลาภเป็นสักการะ ต้องการ

สิ่งนั้น แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เราเกิดเป็นลูกชานา ลูกคนทุกข์คนจน แต่เรามีอำนาจ
วาสนาเราบวชของเรา เรามีจุดยืนของเรา

มนุษย์ ! คนดี.. มันดีที่หัวใจ คนดีมันดี.. ดีที่คุณธรรม มันยืนหลักของมัน แล้วมัน
ปฏิบัติของเรา ปฏิบัติที่ว่ามันมีประสบการณ์ของจิต จิตมันจะพัฒนาของมันออกไป จะ
ทุกข์จะยาก จะทุกข์จะยาก เราจะหาที่ทุกข์ๆ ยากๆ อย่างนั้น เพราะเราอยากจะเผชิญหน้า
กับกิเลส เราอยากให้เห็นว่ากิเลสมันซุกซ่อนอยู่ที่ไหน

เวลาสุขเวลาสบายมันอึดแอ้มแจ่มใส มันหลบซ่อน เวลาเราเผชิญภัยที่ไหน กิเลส
อยู่ที่ไหน กิเลสอยู่ที่ไหน มันจะออกมา เกิดกลัวผี กลัวเสือ กลัวช้าง กลัวสิ่งที่สงบสัจ มัน
จะแสดงตัวออกมา เราอยู่กับนี้คลุกคลี อยู่ที่สุขสบายนี้ กิเลสมันตัวอ้วนๆ มันกินอึด นอน
อุ่น มันมีความสุข แต่ถ้าเราปฏิบัติของเรา เราตั้งใจของเรา เราจะทำของเรา

ฉะนั้นเวลาปฏิบัติไป มันจะเห็นความขัดแย้งแตกต่างในจิตของเรา ! จิตของเรา
มันจะพัฒนาขึ้นมา แต่เพราะเราเกลียดการขัดแย้ง ความแตกต่างที่เราจะไปประสบมัน
เราถึงไปตามสัญญาอารมณ์ คิดเอง.. เออเอง.. มักง่าย.. ตรงกระทำตามพุทธเจ้า ตรง
พระไตรปิฎก ตรงเปี่ยมะ ! ตรงจริงๆ เลย ! ตรงกิเลสไป แต่ถ้ามันขัดแย้ง ธรรมกับกิเลสกับ
ใจเรามันจะขัดแย้งแตกต่าง เห็นผลประพตติปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข เพื่อ
ความเจริญของผู้ที่ประพตติปฏิบัติ เอวัง